

สภาาชาดไทย
The Thai Red Cross Society

จุลสาร

เสาวภา

จุลสารเสาวภา ฉบับที่ 1 ปีที่ 1

ประจำเดือน กรกฎาคม - กันยายน 2551

จากใจ...

ผู้อำนวยการสถานเสาวภา

ศาสตราจารย์นายแพทย์ วิศิษฎ์ ลิตปรีชา

ในปัจจุบัน สถานเสาวภา สภาาชาดไทย มีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภารกิจในด้านต่างๆ ที่ต้องการจะเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และทั่วถึงทั้งในด้านการบริการ การผลิต และการวิจัย ซึ่งเป็นภารกิจหลักของสถานเสาวภา รวมถึงการให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่บุคลากรทางการแพทย์ บุคลากรในแวดวงวิชาการและผู้สนใจ สถานเสาวภาจึงจัดทำจุลสารขึ้นในนาม "จุลสารเสาวภา" เพื่อสนองวัตถุประสงค์ดังกล่าว จุลสารเสาวภาฉบับนี้เป็นฉบับปฐมฤกษ์ จัดทำในรูปแบบของ Newsletter และจะพิมพ์เผยแพร่ทุก 3 เดือน

สถานเสาวภา สภาาชาดไทย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จุลสารเสาวภาฉบับนี้ จะมีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน

บรรณาธิการ: ศ.นพ.ธีระพงษ์ ตันทวีเชียร
กองบรรณาธิการ:

- พญ. ประพิมพ์พร ฉันทวศินกุล
- พญ. ปิยดา อุดมชัยสกุล
- ภก. สารพ พลับพลึง
- นาง วิภาพร ใจเจริญทรัพย์
- นาง เสาวลักษณ์ เทพสุเมธานนท์
- นาง มณีรัตน์ เบญจวงศ์กุลชัย
- นาง ฐานเพชร ตันทวีเชียร

ประสานงานบรรณาธิการ:

- ภก. วิชัย วัฒนศรีมงคล
- น.ส.อรุณรัตน์ ภูสวัสดิ์

สนับสนุนการพิมพ์โดย:

- บริษัท ซาโนพี ปาลเตอร์ จำกัด

การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแบบป้องกันล่วงหน้า (Pre-Exposure Rabies Prophylaxis)

การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแบบป้องกันล่วงหน้าโดยทั่วไปจะแนะนำให้กับบุคคลที่มีความเสี่ยงสูงต่อการสัมผัสโรคพิษสุนัขบ้า เช่น เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการไวรัสโรคพิษสุนัขบ้า สัตวแพทย์ เจ้าหน้าที่ที่ทำงานใกล้สัตว์ป่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศที่พบโรคพิษสุนัขบ้าได้บ่อยเช่น ประเทศในทวีปเอเชียและแอฟริกา รวมถึงประชากรที่อาศัยอยู่ในประเทศที่มีโรคพิษสุนัขบ้าชุกชุมในสัตว์และสุนัขจรจัดที่พบได้ทั่วไป ดังนั้นการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแบบป้องกันล่วงหน้าให้กับประชากรไทยทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กเล็ก หรือผู้เสี่ยงสูงอาจมีประโยชน์อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องพิจารณาถึงความคุ้มค่าด้วย การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแบบป้องกันล่วงหน้าเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าล่วงหน้าให้กับร่างกายหากผู้ป่วยมีการสัมผัสโรคใหม่ เช่น โดนสุนัขกัดจะทำให้การรักษาภายหลังสัมผัสโรคทำได้ง่ายและปลอดภัยยิ่งขึ้น องค์การอนามัยโลกแนะนำให้ฉีดวัคซีนชนิดเซลล์เพาะเลี้ยงเข้ากล้ามเนื้อ (ใช้วัคซีน 1 เข็ม) หรือเข้าในผิวหนัง (ใช้วัคซีน 0.1 มล.) ในวันที่ 0, 7 และ 21 หรือ 28 รวม 3 ครั้ง พบว่าประโยชน์ของการให้วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแบบป้องกันล่วงหน้าก่อนสัมผัสโรคได้แก่

1) ช่วยป้องกันการติดเชื้อในกรณีที่มีการสัมผัสโรคไม่ชัดเจนและไม่รุนแรง ผู้ป่วยไม่ทราบ เช่น กรณีของเด็กที่อาจไม่รายงานการสัมผัสโรคให้กับผู้ปกครองทราบ

2) ช่วยให้การรักษาภายหลังสัมผัสโรคง่ายขึ้น ผู้ป่วยจะได้รับวัคซีนกระตุ้นเพียง 2 ครั้งเท่านั้น (ฉีดวัคซีน 1 เข็มเข้ากล้ามเนื้อหรือฉีดวัคซีน 0.1 มล. เข้าในผิวหนังในวันที่ 0 และวันที่ 3 ภายหลังสัมผัสโรค) หรือฉีดกระตุ้นด้วยการฉีดวัคซีนเข้าในผิวหนังแบบ 4 จุดครั้งเดียว (ฉีดวัคซีน 0.1 มล. เข้าในผิวหนังที่ต้นแขนและต้นขาทั้งสองข้างสามารถกระตุ้นภูมิคุ้มกันได้ดีเท่ากับการฉีดกระตุ้น 2 ครั้ง) และไม่จำเป็นต้องให้อิมมูโนโกลบูลินแม้จะเป็นการสัมผัสโรคแบบรุนแรง (WHO category III) ซึ่งจะเป็นประโยชน์กรณีสัมผัสโรคในพื้นที่ห่างไกลและสถานพยาบาลอาจไม่มีอิมมูโนโกลบูลิน พบว่าไม่มีรายงานความล้มเหลวภายหลังการรักษาในผู้ป่วยที่มีประวัติได้รับวัคซีนแบบป้องกันล่วงหน้าและได้รับวัคซีนเข็มกระตุ้นภายหลังที่มีการสัมผัสโรค

3) ผู้ป่วยไม่จำเป็นต้องได้รับอิมมูโนโกลบูลินจึงไม่เสี่ยงต่อการเกิดผลข้างเคียงและไม่ต้องเจ็บปวดจากการฉีดอิมมูโนโกลบูลินเข้าที่บาดแผลทุกแผล รวมทั้งประหยัดค่าใช้จ่ายจากการที่ไม่ต้องใช้อิมมูโนโกลบูลินที่มีราคาแพง

อย่างไรก็ดีแพทย์ผู้รักษาจำเป็นต้องอธิบายให้ผู้รับวัคซีนเข้าใจเสมอว่าการรับวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแบบป้องกันล่วงหน้าเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับร่างกายทำให้ร่างกายมีภูมิคุ้มกันต่อโรคพิษสุนัขบ้าและทำให้การรักษาภายหลังสัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าง่ายขึ้นเท่านั้น หากมีการสัมผัสโรคใหม่ผู้ป่วยจำเป็นต้องได้รับวัคซีนเข็มกระตุ้นเสมอ

[กลับไปดีกว่าแก้...]

ท่องเที่ยวปลอดภัย ไร้ง่วงลเรื่องโรค

การให้วัคซีนสำหรับผู้เดินทางไปต่างประเทศ

ผู้ที่เดินทางไปมาระหว่างประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเนื่องจากการติดต่อธุรกิจ การท่องเที่ยว การทำกิจกรรมอื่นๆ ก่อให้เกิดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพสำหรับผู้เดินทางเช่น อุบัติเหตุ หรือการเจ็บป่วยเล็กน้อยจนถึงรุนแรง ดังนั้นผู้เดินทางควรมีความรู้ความเข้าใจในด้านการควบคุมป้องกันทั้งการปฏิบัติตัว การรับวัคซีน และสิ่งที่จำเป็นที่เกี่ยวข้องในการเดินทาง โดยรวมถึงการเตรียมตัวก่อนและหลังเดินทาง อาการและอาการแสดงที่ผิดปกติที่ควรพบแพทย์ การรับวัคซีนก่อนการเดินทางเป็นสิ่งสำคัญอันหนึ่งในการป้องกันโรคที่เกิดจากการเดินทาง แพทย์ควรให้คำแนะนำการฉีดวัคซีนของผู้เดินทางดังต่อไปนี้

1. โอกาสเสี่ยงต่อการสัมผัสและการเกิดโรคขึ้นอยู่กับโรคประจำถิ่นและการระบาดของโรคที่จุดหมายปลายทาง โรคดังกล่าวมีวัคซีนป้องกันโรคได้หรือไม่ ผู้เดินทางมีโอกาสสัมผัสโรคดังกล่าวหรือไม่ โดยแพทย์จะพิจารณาถึง ประเภท ระยะเวลา และลักษณะการเดินทางเช่น การเดินทางไปในชนบท หรือในป่า
2. ระยะเวลาที่รับวัคซีนก่อนการเดินทางซึ่งโดยทั่วไปร่างกายจะมีภูมิคุ้มกันโรคภายหลังการฉีดวัคซีนแล้ว 2 สัปดาห์ดังนั้นผู้เดินทางควรมารับการปรึกษาก่อนการเดินทางประมาณ 1 เดือน อย่างไรก็ตามระยะเวลา 10-14 วัน ถือเป็นระยะเวลาขั้นต่ำที่สุดที่ยังพอจะสามารถให้

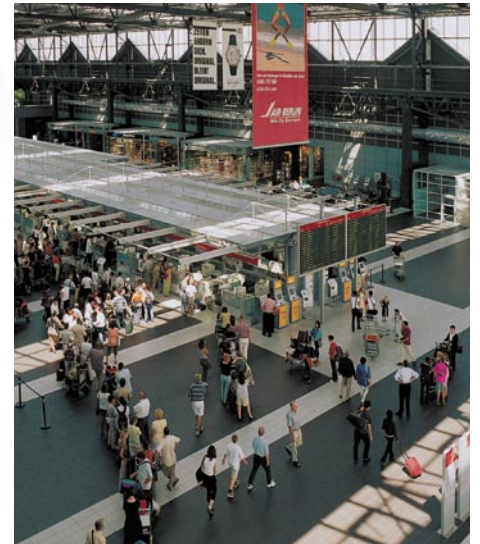
วัคซีนในผู้เดินทาง และแพทย์อาจพิจารณาให้วัคซีนตารางแบบเร่งรัด

3. ประวัติการรับวัคซีนในอดีต ประวัติการป่วยและภาวะภูมิคุ้มกันต่อโรคของผู้เดินทางเพื่อนำไปพิจารณาให้วัคซีน
4. งบประมาณที่จะใช้ในด้านวัคซีนของผู้เดินทาง โดยพิจารณาจากข้อ 1, 2 และ 3 ประกอบในการให้แนะนำ

อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยย่อยอื่นๆอีกเช่น ประวัติการแพ้วัคซีนหรือส่วนประกอบของวัคซีน โรคประจำตัว ภาวะตั้งครภ์ ผู้เดินทางที่เป็นเด็กหรือผู้สูงอายุ ผู้ที่มีปัญหาภูมิคุ้มกันบกพร่อง เป็นต้น ซึ่งมีผลในการพิจารณาในการให้วัคซีนก่อนการเดินทางในปัจจุบันได้แบ่งวัคซีนสำหรับนักเดินทางเป็น 3 ประเภท ได้แก่

วัคซีนประเภททั่วไป (Routine vaccines) ได้แก่ วัคซีนที่ประชากรควรได้รับอยู่แล้วแม้ไม่ได้เดินทาง เช่น วัคซีนรวมป้องกันโรคคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรน วัคซีนโปลิโอ วัคซีนรวมหัด-คางทูม-หัดเยอรมัน วัคซีนไวรัสตับอักเสบบี วัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ วัคซีนไข้มองอักเสบเฉียบพลัน วัคซีนป้องกันโรคจากเชื้อ *S.pneumoniae*

วัคซีนประเภทที่แนะนำให้ผู้เดินทาง (Recommended vaccines) ได้แก่ วัคซีนที่ใช้ป้องกันโรคติดต่อที่ผู้เดินทางมีโอกาสสัมผัสโรคจากการเดินทางซึ่งวัคซีนกลุ่มนี้มักไม่ได้ฉีดในกรณีปกติที่ไม่ได้เดินทาง เช่น วัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่จากเชื้อฮิวมนอน วัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ วัคซีนป้องกันโรคไวรัสตับอักเสบบี วัคซีนป้องกันโรคจากเชื้อ *S.pneumoniae* วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า วัคซีนทัยฟอยด์ วัคซีนป้องกันโรคไข้กาฬหลังแอ่น

วัคซีนประเภทที่จำเป็นต้องได้ก่อนการเดินทาง (Required vaccines) ได้แก่ วัคซีนที่บังคับให้ฉีดก่อนการเดินทางไปในประเทศที่มีโรคชุกชุมในกรณีมีข้อบ่งชี้เช่นมีโอกาสสัมผัสโรคตามข้อบังคับขององค์การอนามัยโลก และไม่มีข้อห้ามในการฉีดวัคซีน ซึ่งในปัจจุบันมีเฉพาะวัคซีนป้องกันไข้เหลืองเดี่ยว (Yellow fever vaccine) ที่บังคับสำหรับผู้เดินทางไปดินแดนบางส่วนของประเทศในทวีปอเมริกาใต้และทวีปแอฟริกา สำหรับวัคซีนป้องกันโรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบหรือวัคซีนป้องกันโรคไขกาฬหลังแอ่น (Meningococcal vaccine) บังคับให้ฉีดตามข้อบังคับสำหรับการเดินทางไปทำพิธีทางศาสนาในประเทศซาอุดีอาระเบีย โดยออกกฎให้ผู้เดินทางทุกรายที่ไปแสวงบุญอุมเราะห์หรือฮัจญ์ ยังเมืองเมกกะต้องได้รับก่อนขอวีซ่าเข้าประเทศ นอกจากนี้หลายประเทศยังขอ **เอกสารรับรองการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคระหว่างประเทศ (International certificate of vaccination, Yellow book)** ในประเทศไทย สถานที่ที่สามารถออกใบรับรองดังกล่าว ต้องได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงสาธารณสุข เช่น คลินิกเสริมภูมิคุ้มกันและอายุรศาสตร์การท่องเที่ยวสถานเสาวภา สภากาชาดไทย โรงพยาบาลบาราศนราดรุณ กองตรวจคนเข้าเมือง ภายใต้การควบคุมกำกับตรงของแพทย์ที่ทางกระทรวงสาธารณสุขมอบหมาย และหน่วยงานที่ออกเอกสารรับรองผู้เดินทางควรมำหนังสือเดินทางเพื่อใช้ประกอบการรับเอกสารรับรองด้วย

[cClinic]

คลินิกเสริมภูมิคุ้มกัน และอายุรศาสตร์การท่องเที่ยว

จุฬารสเสาวภาฉบับปฐมฤกษ์ฉบับนี้ได้มีโอกาสเข้าสัมภาษณ์แพทย์หญิง ประพิมพ์พร ฉันทวศินกุล **ผู้ดูแลด้านคลินิกเสริมภูมิคุ้มกันและอายุรศาสตร์การท่องเที่ยว (Travel Clinic)** ของสถานเสาวภา สภากาชาดไทย ถึงความเป็นมา และหน้าที่ของคลินิกเสริมภูมิคุ้มกันและอายุรศาสตร์การท่องเที่ยว

คุณหมอช่วยเล่าเกี่ยวกับคลินิกเสริมภูมิคุ้มกันและอายุรศาสตร์การท่องเที่ยวให้เราฟังหน่อยได้มั๊ยคะ

คลินิกเสริมภูมิคุ้มกันและอายุรศาสตร์การท่องเที่ยวเป็นคลินิกที่เปิดบริการให้กับบุคคลทั่วไปและนักเดินทางค่ะ โดยคลินิกจะแบ่งบริการออกเป็น 2 ส่วนค่ะ ส่วนแรก คือ ส่วนที่เปิดบริการฉีดวัคซีนให้กับบุคคลทั่วไปซึ่งคนส่วนใหญ่จะไม่ค่อยให้ความสำคัญเพราะคิดว่าเรื่องของการฉีดวัคซีนเป็นเรื่องของเด็กซึ่งจริงๆ แล้วผู้ใหญ่ก็มีกำหนดการฉีดวัคซีนเช่นเดียวกัน ในส่วนที่ 2 เป็นส่วนของ travel clinic ซึ่งเปิดบริการให้กับนักเดินทางทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศค่ะ

คุณหมอช่วยเล่าถึงความสำคัญของการให้วัคซีนในผู้ใหญ่ให้ฟังหน่อยได้มั๊ยคะ

การให้วัคซีนในผู้ใหญ่เป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับร่างกายเนื่องจากระดับภูมิคุ้มกันที่เกิดขึ้นจากวัคซีนที่เราเคยได้รับกันตอนเด็กจะมีระดับที่ค่อยๆ ต่ำลง การให้วัคซีนกระตุ้นจะทำให้ร่างกายมีระดับภูมิคุ้มกันสูงขึ้นและไม่เจ็บป่วยจากโรคเหล่านั้น วัคซีนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีข้อบ่งชี้ตามอายุ ปัจจัยเสี่ยงและโรคประจำตัวของแต่ละบุคคลค่ะ ยกตัวอย่างเช่นวัคซีนป้องกันคอตีบและบาดทะยักหรือ dT เป็นวัคซีนที่ผู้ใหญ่ทุกคนควรจะได้รับการฉีดกระตุ้นทุก 10 ปีค่ะ หรือ วัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ในคนสูงอายุและผู้มีโรคปอดหรือโรคหัวใจควรได้รับทุกปี

แล้วในส่วนของ Travel Clinic มีหน้าที่อะไรบ้างคะ

Travel Clinic จะมีการให้บริการทั้งในส่วนของการให้คำปรึกษา ก่อนและหลังการเดินทาง รวมถึงบริการฉีดวัคซีนพร้อมออกหนังสือรับรองการฉีดวัคซีนก่อนการเดินทางค่ะ

ถ้าต้องการมาปรึกษาแพทย์ควรมารับคำแนะนำก่อนออกเดินทางนานมั๊ยคะ

โดยทั่วไปนักเดินทางควรมาปรึกษาแพทย์ก่อนเดินทางประมาณ 4-6 สัปดาห์นะคะ แต่ถ้าไม่มี

เวลาจริงๆ ควรมารับคำปรึกษาอย่างน้อย 2 สัปดาห์ก่อนออกเดินทางเพราะหากต้องรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคร่างกายต้องใช้เวลาประมาณ 10-14 วันในการสร้างภูมิคุ้มกันให้สูงขึ้นถึงระดับป้องกันโรคได้

ทาง Travel Clinic มีวิธีการและขั้นตอนอย่างไรในการให้คำปรึกษานักท่องเที่ยวคะ

ขั้นแรกคือหมอจะต้องสอบถามถึงจุดประสงค์ในการเดินทางไปต่างประเทศและลักษณะการเดินทาง เช่น ถ้าต้องการเดินทางเพื่อไปศึกษาต่อใหม่มหาวิทยาลัยต่างประเทศ มหาวิทยาลัยบางแห่งจะมีข้อกำหนดให้ฉีดวัคซีนบางชนิดก่อนเข้าศึกษาต่อ นักรเรียนก็จำเป็นต้องรับวัคซีนให้ครบและต้องนำหนังสือรับรองการฉีดวัคซีนไปยืนยันด้วยค่ะ หรือถ้าเป็นนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปต่างประเทศเป็นระยะเวลาสั้นๆ เราก็พิจารณาถึงความเสี่ยงของโรคที่เกิดการระบาดในประเทศนั้นก่อนและพิจารณาการให้วัคซีนโดยแนะนำถึงเหตุผลในการให้วัคซีน ประวัติการได้รับวัคซีนในอดีตของคนไข้ กรณีที่ไม่แน่ใจว่าเคยได้รับวัคซีนมาก่อนหรือไม่ ก็อาจทำการเจาะเลือดเพื่อตรวจระดับภูมิคุ้มกันก่อนว่าจำเป็นต้องรับวัคซีนซ้ำหรือไม่คะ เช่น การตรวจระดับภูมิคุ้มกันต่อโรคตับอักเสบบีหรือโรคอีสุกอีใส เป็นต้น ส่วนลักษณะการเดินทางที่แตกต่างกันก็จะมีความเสี่ยงต่อการสัมผัสโรคไม่เท่ากัน ซึ่งเราก็จะมีการให้คำแนะนำด้านการปฏิบัติตัวและข้อควรระวังแก่นักเดินทางค่ะ

ทางสถานเสาวภามีวัคซีนตัวไหนบ้างที่ให้บริกา **นักท่องเที่ยวกะ และคนกลุ่มไหนบ้างคะที่เข้ามารับวัคซีน**

ทางสถานเสาวภามีวัคซีนครบทุกชนิดคะ ไม่เฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวเท่านั้นนะคะ นักเรียนคนทำงาน และประชาชนทั่วไปที่สนใจก็สามารถมารับบริการได้คะ ไม่ว่าจะเป็นวัคซีนทั่วไปอย่าง Diphtheria-Tetanus toxoid (dT), OPV/IPV, MMR, Hepatitis A vaccine, Hepatitis B vaccine, Influenza vaccine, JE vaccine,

Pneumococcal vaccine, Rabies vaccine รวมถึง HPV vaccine ด้วยคะ

คุณหมอมองคิดว่าประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวจะทราบหรือไม่ว่าสถานเสาวภา มีการให้บริการด้านวัคซีนด้วย

เนื่องจากทางสถานเสาวภาเป็นหน่วยงานที่ไม่หวังผลกำไร จึงอาจไม่มีการประชาสัมพันธ์มากนักโดยส่วนมากแล้วประชาชนทั่วไปที่เข้ามาใช้บริการจะทราบข้อมูลจากการบอกต่อกันมากกว่าคะ และสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาตินั้นก็ได้รับข้อมูลจากทางเว็บไซต์ของสภากาชาดไทย

คุณหมอมองคิดว่าอะไรเป็นข้อได้เปรียบของ Travel Clinic ของสถานเสาวภาเมื่อเทียบกับ Travel Clinic ของที่อื่นคะ และในอนาคตคุณหมอมองมีการวางแผนเกี่ยวกับ Travel Clinic อย่งไรบ้างคะ

ข้อแรกเลยคือเรื่องการเดินทางและสถานที่สะดวกคะ ในด้านการบริการก็จะรวดเร็วกว่าบางโรงพยาบาล เนื่องจากคนไม่เยอะเหมือนในโรงพยาบาลใหญ่คะ ส่วนในเรื่องของค่าบริการและราคาวัคซีนก็ถูกกว่าสถานพยาบาลเอกชนและสถานเสาวภาที่มีความพร้อมในเรื่องของวัคซีนเนื่องจากเป็นคลินิกที่ให้บริการด้านวัคซีนโดยตรง ในอนาคตก็จะมีการปรับปรุง Travel Clinic ในส่วนของการให้ทันสมัยมากขึ้นคะ

หากว่าประชาชนมีข้อสงสัยสามารถติดต่อได้อย่างไรบ้างคะ

สอบถามได้โดยตรงที่สถานเสาวภาคะ ที่เบอร์ 02-252-0161-4 ต่อ 132 โดยทางสถานเสาวภา สภากาชาดไทยจะมีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำในเรื่องของวัคซีนชนิดต่างๆ รวมถึงโรคพิษสุนัขบ้าด้วยคะ หรือ สามารถเข้าเยี่ยมชม website ของสถานเสาวภาที่ www.saovabha.or.th

5 นิตยาไปต่างประเทศ